

Владимир В. Предић

ЈЕСЕЊИ ЛОВАЦ

Слике са летовања

Свом брату Радославу Предићу,
историчару уметности и ликовном критичару,
који је, као и толики млади људи,
само гостовао на земљи.

Ко доиста неће ништа друго до своју судбину,
тај више нема себи равног, тај стоји сасвим
сам и има око себе само хладан васионски простор.

Херман Хесе, ДЕМИЈАН

ВЛАДИМИР В. ПРЕДИЋ – песник, драмски писац, есејиста, књижевни, позоришни и тв критичар – рођен 6. априла 1934. године у Скопљу. Гимназију и Средњу музичку школу завршио у Новом Саду. Дипломирао на Факултету драмских уметности (одсек драматургије) у Београду. Почасни члан Универзитета у Ајови (САД).

Од 1970. до 1978. године један од уредника и секретар уредништва “Књижевних новина”.

Заступљен у више антологија. Превођен на енглески, италијански, чешки, пољски, бугарски и руски језик. Живи и ради у Београду као слободни књижевник.

Песме објављује од 1956. године у готово свим познатијим југословенским листовима и часописима.

Књи́ге њесама: *На сунчаној сѝрани улице*, “Младо поколење”, Београд, 1961; *Небо*, “Багдала”. Крушевац, 1961; *На челу воде*, “Багдала”, Крушевац, 1967; *Влѝава*, Матица српска, Нови Сад, 1974; *Скаџерак*, Матица српска, Нови Сад, 1977; *Северни ѝрозори*, БИГЗ, Београд, 1980; *Кнежев двор*, “Просвета”, Београд, 1985; *Мериленд*, “Партизанска књига”, Београд, 1986; *Карловци*, СКЗ, Београд, 1989; *Повраѝак у Виѝлејем* (Изабране и нове песме), Заједница књижевника Панчева, Панчево, 1992; *Русанда*, “Прометеј”, Нови Сад, 1998; *Писма зиме 2004*, “Просвета”, Београд, 2005; *Повраѝак у Виѝлејем*, “Апостроф”, Београд, 2006.

Крѝѝика: *Десанка Максимовић* (студија и избор), Издавачки завод “Југославија”, Београд, 1967.

Драматизације: Поезија Владимира В. Предића била је четири пута драматизована. Први пут, на сцени београдског *Театра поезије*, изведена је драматизација циклуса песама *Владава њре неџо шћо усним*, 1968; други пут у Прагу, позориште *Виола*, 1969; трећи пут у поноћном рециталу Златка Црковића на Дубровачким летњим играма у *Аџријуму ѡалајѡ Сѡонза*, 1970; четврти пут поново на Дубровачким летњим играма у *Аџријуму Кнежевоџ двора* 1985. године уз промоцију књиге песама *Кнежев двор*.

Драме: *Али, забоџа, мисѡер Дринк, сѡишајѡ се!* (објављена у часопису “Пролог”, бр. 12, Загреб, 1971) – изведена је прво на сцени *Театра лево* (1972), затим у *Аѡељеу* 212 (1973) и на многим неформалним и експерименталним сценама. *Жена од малиѡера* (тв-драма), на скопској телевизији изведена 1978; на београдској 1979; на московској, варшавској и софијској 1980. године. *Плава ѡрака* (радио-драма), на Радио Новом Саду изведена 1973. *Како је ѡао оловни војник* (радио-драма), на Радио Београду изведена 1974. године. *Јесењи ловац* (драма), часопис “Сцена” бр. 4-5, Нови Сад, 1991; *Ноћ* (драма), “Апостроф”, Београд, 2004. *Само је Сѡарац сѡиџао на брод* (драма), Београд, 2006.

Проза: *Ноћна ѡисма*, “Стручна књига”, Београд, 1994; *Ноћна ѡисма* (друго, допуњено издање), “Стручна књига”, Београд, 1995.

Госѡовања: Чехословачка – гост чехословачког Министарства културе, 1969; Чехословачка – члан Делегације Савеза књижевника Југославије, 1972; Сједињене Америчке Државе – гост америчке владе, 1976-1978; Чехословачка – гост чехословачког Министарства културе, 1982.

Владимир В. ПРЕДИЋ

ЈЕСЕЊИ ЛОВАЦ
Слике са летовања

ЛИЦА

СТЕВАН, 33 године

ЈЕЛЕНА, 30 година

ИВАН, 60-65 година

ЈОВАН, Стеванов старији брат
(погинуо у тридесет трећој години)

ЛУКА, 40 година

СЦЕНОГРАФСКЕ ПРОМЕНЕ: ентеријер куће на обали
мора; плажа; пуста морска обала.

ВРЕМЕ: садашње; почетак јесени.

ПРОЛОГ

Сной свеїлосїи извлачи из мрака Сїеваново лице.

СТЕВАН: Стајао сам на обали мора. Не овог нашег. Неког другог, непознатог и злокобног, како ми се чинило. Био сам изван свих искустава, духовно се опраштајући од земље и свих оних које сам волео. Плутао сам између привиђења и стварности. А једина разлика између та два света била је, за мене, у томе што се на јави све претварало у ружне облике који су деловали нестварно. Не знам колико сам дуго стајао на обали тог суморног мора, одсутан и неосетљив на све промене спољњег света, кад, најзад, ни сам не знајући зашто, ваљда гоњен неким нагоном, подигох главу. Изнад самог мора дизао се високи, стеновити брег. Призор који сам угледао имао је моћ библијског искушења. Био је то прастари судар светлости и таме. Тихи пожар заласка наједном се сручио низ брег, губећи уснут сјај и топлину. И намах завлада густа, непрозирна тама ноћи. Страх и усхићење обузеше ме истовремено. Стајао сам у мраку потпуно опчињен овим наглим преображајем, овом хировитом, вулканском душом природе која никад и ништа не забравља.

Пауза.

Соба. Кроз отворен прозор дойире шум мора и свеїлосїй њредвечерја.

СТЕВАН: *(Глас сїоља)*

Почео сам да се смрзавам. Пипни ми само ноге. Молим те, пипни ми ноге!

ЈЕЛЕНА: *(Хлас сїоља)*

Глупости. Твоје су ноге увек хладне.

СТЕВАН: *(Улази)*

Е, то ћеш да извиниш! Моје су ноге жива ватра. То су ноге спортисте. Треба им само мало времена да се загреју. Пипни ти ове мишиће. То су челичне опруге, а не мишићи.

ЈЕЛЕНА: *(Улази)*

Шта кажеш? Нисам те добро чула.

СТЕВАН: Кажем, челичне опруге, а не мишићи. Нисам ја случајно био средњошколски првак на четири стотине метара. Како сам трчао, драги боже! Још на самом старту знао

сам да се одлепим за једно два метра од осталих. А какав ми је тек био финиш! Убитачан! Пролетао сам кроз циљ као метак.

ЈЕЛЕНА: Нешто се не сећам да си икада био средњошколски првак.

СТЕВАН: Био сам првак гимназије. А моја гимназија је била најбоља у граду. Према томе, то излази на исто.

ЈЕЛЕНА: *(Тражи нешто по соби)*
Шта кажеш?

СТЕВАН: Кажем, то излази на исто.

ЈЕЛЕНА: *(Тражи нешто по соби)*
Шта излази на исто?

СТЕВАН: *(Пријрема себи њиће)*
Па то, бити првак гимназије, значи бити средњошколски првак. Хоћеш ли и ти једну чашу?

ЈЕЛЕНА: *(Тражи нешто по соби)*
А, тако.

СТЕВАН: Тако, него како.
(Подигне чашу)
Хоћеш ли мало?

ЈЕЛЕНА: Где смо оставили карте?

СТЕВАН: А имао сам кондиције.

ЈЕЛЕНА: Где су нам карте?

СТЕВАН: Молим?
(Сића себи још једно њиће)

ЈЕЛЕНА: Питам где смо оставили авионске карте. Опет лочеш?

СТЕВАН: Авионске карте... А није све било ни у брзини, а ни у кондицији, наравно. Друго је нешто било по среди. Желео сам да трчим. И трчао сам. То је оно. А сада? Сад сам се, ваљда, мало опустио. Посустао, изгледа. Али, искобељаћу се ја већ некако. И опет ћемо трчати пуном паром, видећеш!

ЈЕЛЕНА: А док ти хваташ залет, ја треба да седим овде. Лепо. Само, докле?

СТЕВАН: Молим?

ЈЕЛЕНА: Лето је прошло. Сви су већ отишли. Зашто на неком другом месту не покушаш да опет будеш први? Овде је хладно. Више не може ни да се купа.

СТЕВАН: Шта хоћеш тиме да кажеш – да опет будем први?
(Пође ка њераси)

ЈЕЛЕНА: Не прави се луд, Стеване! Знаш врло добро на шта мислим. Сем тога, овде ти ништа не полази за руком. Можда ћеш код куће боље радити.

СТЕВАН: *(На враћима од ѿерасе)*
Како ми ништа не полази за руком? А пецање? Пецам као луд! *(Излази на ѿерасу)*

ЈЕЛЕНА: И то твоје пецање!

СТЕВАН: *(Глас сјоља)*
Боже, какво је море! Сам спокој. Мир и вечни спокој. Тако би, вероватно, рекао песник.

ЈЕЛЕНА: Зашто не пишеш стихове, уместо што пецаш?

СТЕВАН: *(Глас сјоља)*
Шта фали мом пецању?

ЈЕЛЕНА: Ништа. Само мислим да би знатно боље писао песме. Поезија ти некако лежи.

СТЕВАН: *(На враћима од ѿерасе)*
Никад ми боље није ишло пецање.
(Улази у собу)
Хајде, реци, Јелена, и то искрено: какву ти рибу доносим? Све сами барбуни, циполи, скуше, а кад зароним мало – нађе се и по неки зубатац. Је л' тако? Или можда лажем?
(Покушава да је загрли)

ЈЕЛЕНА: *(Одгурне ља)*
Ни ту ниси први. Капетан пеца боље од тебе.

СТЕВАН: Промени мало плочу; крајње је време. Зар ти се не чини да већ помало претерујеш? Колико пута треба да понављам како заиста не желим у било чему да будем први. Једноставно, морам да завршим овај пројекат. То је све. Ја само радим свој посао. Не такмичим се, забога!

ЈЕЛЕНА: У реду. Ради свој посао. Ко ти брани? Само напред, навали! Заврши свој пројекат! Али без мене, молим те. Дојадили сте ми и ти и тај твој проклети... Опрости, омакло ми се.
(Пауза)

Стварно више не могу да останем овде. Као да смо у пустињи. Осећам се изгубљеном. Враћам се кући, а ти како хоћеш.

СТЕВАН: Шалиш се.
(Сиди себи још једно ѿиће)

ЈЕЛЕНА: Не, говорим сасвим озбиљно. Свега ми је доста.

(Пауза)

Докле ћеш да лочеш?

СТЕВАН: Пијем, душо. Пијем. Не лочем. Има ту разлике.

(Исцџја њиће)

ЈЕЛЕНА: У чему је разлика?

СТЕВАН: Зар један асистент компаративне књижевности не види у чему је разлика?

ЈЕЛЕНА: Не види, на жалост.

СТЕВАН: Е, па, шта се ту онда може. Пропала ствар.

ЈЕЛЕНА: И ја мислим да је ствар пропала. Ту се бар слажемо.

Пауза.

СТЕВАН: И ти стварно мислиш да ме овде оставиш самог, да одеш кући?

ЈЕЛЕНА: Да. Враћам се кући.

СТЕВАН: А ако те ја најлепше замолим да останеш још само мало. У питању су дани, веруј ми. Треба ми још само неколико дана ове тишине. Можда и мање. Дан-два. Осећам да ће ми овде коначно поћи за руком да завршим овај глупи пројекат.

ЈЕЛЕНА: Па ти као да ниси архитекта, већ песник! Чекаш инспирацију, шта ли?

СТЕВАН: На жалост, не. Али трудићу се, обећавам ти.

ЈЕЛЕНА: Дај боже. Само, како споро радиш, бојим се да ћемо овде дочекати следеће лето.

СТЕВАН: Значи, остајеш? Већ сам се био уплашио да ћеш заиста отићи... Онда, све је у реду? Још само дан-два? Важи? Толико ми је довољно. Само дан-два. Добро?

ЈЕЛЕНА: Не знам. Уморна сам. Идем да легнем.

(Прилази кревету.)

СТЕВАН: Тако рано у постељу?

ЈЕЛЕНА: Спусти те панталоне, молим те. Зашто их савијаш до испод колена?

СТЕВАН: Да ми не уђе песак у ногавице.

ЈЕЛЕНА: Овде нема ни трунке песка. Све сам го камен. Да те мука ухвати.

СТЕВАН: Вараш се. Затрпани смо у песку до гуше. Шта мислиш, где се купаш сваког дана?

ЈЕЛЕНА: Уопште се више не купам. Море је ледено.

СТЕВАН: Само тренутак. Ти мислиш да се купаш у мору? Ни говора. Мора нема. Ти сваког дана улазиш у усијану маглину песка, а не у море. Та појава се, иначе, у науци зове фатаморгана.

ЈЕЛЕНА: Изгледа да сам се удала за кловна.
(Пауза)

СТЕВАН: Ваш супруг мора да је диван човек. Сигурно сте заљубљени у њега до ушију.

ЈЕЛЕНА: Покушавам да саосећам са људима. Васпитали су ме тако да у сваком човеку видим неку особину вредну пажње. То важи чак и за мог супруга.

СТЕВАН: Лепо богомаи. То су родитељи! Свака им част.

ЈЕЛЕНА: (Почиње да се свлачи)
Затвори прозор. Хладно је.

СТЕВАН: Волим ту твоју кратку, белу сукњу. И волим кад си без чарапа у тим сандалама са високом штиклом. Дође ми да излудим гледајући те.

ЈЕЛЕНА: Колико сам ја упућена у ствари, ово су нануле.

СТЕВАН: Грешиш. Требало би да носиш сандале са високом штиклом. Беле!

ЈЕЛЕНА: Да поломим врат верући се по овим проклетим стенама.
(Облачи сјаваћицу)

СТЕВАН: Каква би то била слика! Стојиш на стени у белим сандалама! Као дивокоза! Па са стене на стену – хоп, хоп!

ЈЕЛЕНА: А ти двоцврку и – цап!

СТЕВАН: Јелена!
(Покушава да је зајрли)
Моја добра девојчица.

ЈЕЛЕНА: Пустите ме, уморна сам. И затвори тај прозор. Чујеш ли? Хладно ми је.

СТЕВАН: Ево, летим! Затворићу све прозоре света само да теби буде топло.
(Прилази прозору)

ЈЕЛЕНА: Не претеруј. Затвори само овај.
(Леже)

СТЕВАН: (*Зайвара њрозор*)

Небо је звездано. Сутра ће бити леп дан. Зар те то не радује? Замисли, још један сунчани дан.

ЈЕЛЕНА: Ако га доживим. Сваке ноћи кад лежем стрепим да ме у сну не прогута неки талас. Узети кућу на самој обали мора! То личи на тебе. Боље да смо ове године летовали негде у планини.

СТЕВАН: Не бој се. Ја бдим над тобом.

ЈЕЛЕНА: Није ваљда? Е, то онда мења ствар из основа.

СТЕВАН: Док те овако гледам, све ми се чини да си погрешила професију.

ЈЕЛЕНА: Не разумем.

СТЕВАН: Била би одлична глумица!

ЈЕЛЕНА: (*Придиже се на лактове*)

Стеване! Престани.

СТЕВАН: Не, не иронишем! Озбиљно говорим. Понекад си заиста у форми! Истина, то се ређе догађа. Али, боље икад него никад.

ЈЕЛЕНА: Спава ми се.

СТЕВАН: Стварно хоћеш да спаваш?

ЈЕЛЕНА: Имаш ли можда неки бољи предлог?

СТЕВАН: Па, нашло би се већ нешто.

ЈЕЛЕНА: Шта, на пример?

СТЕВАН: Чекај да видимо... Пази, молим те, сад никако не могу да се сетим... Све ми се мотају по глави неке глупости, а хтео бих... желео бих, заправо, нешто занимљиво... нешто весело, разуме се... Толико сам тога доживео и све – изветрило, отишло у неповрат. Невероватно!... Невоља, драга моја.

ЈЕЛЕНА: Видим.

СТЕВАН: Али не предајем се ја тако лако! Тренутак. Само још тренутак... Мислим да... Аха, ту смо! Сетио сам се!

ЈЕЛЕНА: Браво! То је глава!

СТЕВАН: (*Наклони се*)

Хвала. Од свег срца – хвала. Веома љубазно од вас. Веома. Дирнут сам.

ЈЕЛЕНА: Господине, не играјте се мојим стрпљењем! Ја чекам! Реците, чега сте се то сетили?

СТЕВАН: Детињства.

ЈЕЛЕНА: (*Седа*)

Дивно! Причајте! Осећам да сте имали тешко детињство. Нико вас није волео, зар не?

СТЕВАН: Нико, госпођо. Тукли су ме.

ЈЕЛЕНА: Господе! Па то је ужасно! Како сте издржали, јадни младићу?

СТЕВАН: Нисам издржао. Одрастао сам. Нагло.

ЈЕЛЕНА: Јадни младићу.

СТЕВАН: То сте већ рекли, госпођо.

ЈЕЛЕНА: Шта сам већ рекла?

СТЕВАН: Па, то, "јадни младићу."

ЈЕЛЕНА: Опростите. Увек ме дирне туђа несрећа.

СТЕВАН: То сте лепо рекли.

ЈЕЛЕНА: Шта сам то лепо рекла?

СТЕВАН: Па, то, да вас увек дирне туђа несрећа.

ЈЕЛЕНА: Ала ви имате моћ запажања! Какав човек! Ма шта човек – људина! Ви сте људина, господине! И шта кажете – несрећно детињство.

СТЕВАН: Да, госпођо, несрећно детињство.

ЈЕЛЕНА: А после, кад сте одрасли?

СТЕВАН: Ништа. Још горе. Бежао сам са часова.

ЈЕЛЕНА: Са којих часова, јадно дете?

СТЕВАН: Математика. Није ми ишла од руке математика. Бежао сам са часова математике. Нарочито у осмом разреду гимназије, пред матуру.

ЈЕЛЕНА: Јадно дете.

СТЕВАН: То сте већ рекли, госпођо.

ЈЕЛЕНА: Знам. Немојте ме стално прекидати! Видите да сам узбуђена, да саосећам, да сам вам наклоњена!

СТЕВАН: Видим. Нисам, ваљда, ћорав!

ЈЕЛЕНА: Како је груб! Дечко мој. Грубијан.

СТЕВАН: Живот, госпођо. Живот.

ЈЕЛЕНА: Ах, ах, ах!

СТЕВАН: Да вам причам, госпођо, како сам добио прву петицу на факултету? Или, можда, желите да знате како сам доцније глупо улетео у брак и сумануто тражио посао?

ЈЕЛЕНА: Пошто је ваш живот, драги господине, све у свему јад и беда, како би било да ми све то скратимо мало?

СТЕВАН: Слажем се, госпођо.

Прилази њеној њосиљи. Седа на кревет. Милује је њо коси и лицу. Љуби јој руке, рамена, врати, усне. Она ља грли и узвраћа му њољуице.

ЈЕЛЕНА: И немој опет да радиш целу ноћ. Знаш да не волим да спавам сама.

СТЕВАН: *(Усијаје)*

Нећу дуго. Највише један сат.

ЈЕЛЕНА: И без пића, молим те.

СТЕВАН: Још само једну чашицу, Јелена.

Сија себи њиће. Исџија ља. Одлази до сијола који се налази љошово на самом њросценијуму. Седа лицем ѡрема љледалишију. Прелисијава ѡишце. А онда се загледа у даљину. Свеиљосић ѡочиње да се љаси, ѡако да на крају осџијаје освеиљен само уски, ѡредњи део сцене са ѡросценијумом.

Пауза.

ИВАН: *(Улази)*

Откуд ви данас тако рано на плажи?

СТЕВАН: *(Гледа у даљину)*

Капетане, видите ли ону модру линију на пучини? Тамо, лево од острва!

ИВАН: *(Гледа у ѡом ѡравцу)*

Видим, па шта?

СТЕВАН: Јесу ли то таласи или струја о којој сте ми говорили?

ИВАН: Ни једно ни друго. Пре свега, то што видите је знатно ближе. Струја је код самог острва и одавде не може да се види. Биће да је то прошао неки брод.

СТЕВАН: Значи, време се неће променити? Мислим, море ће и даље остати мирно?

ИВАН: Као огледало,

СТЕВАН: А сутра? Хоће ли и сутра бити овако тихо време?

ИВАН: Ништа се не бојте: имаћемо овакво време још најмање недељу дана. А што вас то интересује? Талас мање или више – свеједно је.

СТЕВАН: Ако се време неће променити, зашто је онда море данас тако хладно?

ИВАН: Па, време му је да буде нешто хладније. Почетак је јесени.

СТЕВАН: Питам: зашто је море данас тако хладно?

ИВАН: *(Седа крај њеџа)*

Што сте ви неки чудан човек. Вероватно је негде захладело. Али док то дође до нас... Зашто се толико распитујете о времену? Зар вам није било доста месец дана купања?

СТЕВАН: Не волим таласе.

ИВАН: Овде и нема правих таласа. Острво нас штити. О њега се разбијају. Оно што долази до нас и нису таласи. То су сенке таласа.

СТЕВАН: А зашто ви мене терате? Мора да сам вам већ досадио.

ИВАН: Баш сте ви неки чудан човек! Ко вас тера?

СТЕВАН: Рекли сте ми малопре: “Зар вам није било доста месец дана купања?”

ИВАН: Мислио сам на купање. Не морате се више купати ако је море хладно. А што се мене лично тиче, можете остати овде и годину дана. У ствари, тек сад би могло да буде лепо. Сви су гости отишли. Нема више буке. Нема гужве. Тихо је. Могли бисмо на миру да пецамо и једримо до миле воље.

Пауза.

СТЕВАН: Зар вам људи толико сметају?

ИВАН: Не сви. Али понеки су исувише гласни и радознали.

СТЕВАН: Ви као да нешто кријете, капетане? Неку тајну, можда? Да нисте згрешили нешто у младости, кад толико зазирете од људи?

ИВАН: Глупости! Зашто бих зазирао од људи? Нико ме нисам зла учинио. Једноставно, желим да сачувам ово мало мира. Видите, ја сам као поморац доста путовао по свету, нагледао се свега и свачега, и схватио: од целог тог циркуса тек нешто мало остаје у вама. Е, то мало желим да сачувам само за себе.

СТЕВАН: Да... мир... Можда је то решење.

- ИВАН: Док је моја жена била жива, ишло је некако. Сад се простор нагло смањује. Видик се гаси. Чини ми се да стално стојим у сутону леђима окренут дому и ватри.
- СТЕВАН: Можда би било добро остати овде заувек.
- ИВАН: То није лоша идеја. Останите. Нема ни пола сата колима до града. Тамо можете да радите као архитекта. Овде да живите. Но, шта кажете?
- СТЕВАН: Ништа лакше... Само да ме храброст и овог пута не изда... Идете?
- ИВАН: *(Усџаје)*
Не. Хоћу мало да протеглим ноге. Слушам вас пажљиво. Наставите.
- СТЕВАН: Другом приликом.
Пауза.
- ИВАН: *(Води из џепа кућију цигарети)*
Цигарету?
- СТЕВАН: Не, хвала.
- ИВАН: Па, не морам баш ни ја да запалим.
(Враћа кућију у џеп)
- СТЕВАН: Сунце је већ добро одскочило.
- ИВАН: Да, биће негде око десет сати.
- СТЕВАН: *(Усџаје)*
Зашто никад не носите сат?
- ИВАН: Шта ће ми. Оријентишем се према сунцу и звездама.
- СТЕВАН: Благо вама. А кад је облачно? Како се онда оријентишете?
- ИВАН: Увек постоји неки одсјај који могу да ухватим. А шта је са вашом женом? Обично долази на купање пре вас.
- СТЕВАН: Недостаје вам?
- ИВАН: Сваком нормалном човеку таква жена би морала да недостаје.
- СТЕВАН: Живети за њу пре него што је Бог изговорио: "Нек' буде светлост."
- ИВАН: Само иронишите.
- СТЕВАН: Мораш некоме да говориш: хвала, довиђења, како си! И да не очекујеш одговор, наравно.
- ИВАН: Стварно тако мислите?

СТЕВАН: Зар делујем као човек који се претвара? Не, говорим истину, уверавам вас. Дозлогрдило ми је лицемерје. Крајње је време да већ једном будемо искрени. Савршено искрени. Без резерве, разумете ли! Без иједне скривене мисли Сит сам и себе и других који желе да се на неки начин извуку. Сит сам тог непрекидног претварања!

ИВАН: То је нешто ново. То још никада нисам чуо. Ви се први, изгледа, суочавате са тим проблемом. Вероватно ћете га онда и ресити. Бићете први човек на свету који је решио тај проблем. Ви и нико други! Подухват вредан сваког признања и похвале. Браво, унапред! И примите моје искрене честитке и дивљење.

СТЕВАН: Зар је тако тешко бити искрен? Зар је немогуће говорити истину?

ИВАН: Не знам. Зашто мене то питате, доврага? Ви то боље знате, убеђен сам.

СТЕВАН: Не разумем. Шта хоћете тиме да кажете?

ИВАН: Ето! Већ се повлачите. Боље да прекинемо овај разговор. Немојмо више говорити о томе.

СТЕВАН: Не! Напротив! Разговор постаје све занимљивији.

ИВАН: Можда за вас.

(Пауза)

Добро, па зар ви мислите да смо ми будале?

СТЕВАН: Ко то – ми?

ИВАН: Ваша жена и ја, на пример.

СТЕВАН: Не разумем. Колико је мени познато, ја сам се увек трудио...

ИВАН: Не разумем, не разумем! Непрекидно те две речи! Па ви нас заиста држите за будале! Све дубље се повлачите у себе! Нешто кријете! Смерате нешто! То је јасно ко дан! А стално се вадите на те две проклете речи – “не разумем”! Докле мислите тако, побогу?!

СТЕВАН: Читава канонада. И то ни за шта. Шта бих ја то имао да кријем или да смерам. Стварно не видим... сем ако ви...

ИВАН: Сем ако ја не измишљаам. Је л’ тако?

СТЕВАН: Нисам то ни помислио, драги капетане. Заиста нисам. Хтео сам да кажем: сем ако ви не видите боље од мене шта ја то заправо смерам. И сам бих волео то да знам. Верујте ми. Волео бих да знам шта ја то смерам и куда сам кренуо.

Пауза.

ИВАН: Нешто бих вас питао. Али... немојте да се наљутите.

СТЕВАН: Изволите.

ИВАН: Да ли ви уопште у нешто верујете?

СТЕВАН: Чекајте, само да дубоко удахнем, јер ако не изговорим у једном даху све у шта верујем, трајаће то поприлично.

ИВАН: Бољи одговор од вас нисам могао ни да очекујем. Ви као да волите, с времена на време, да изигравате кловна.

СТЕВАН: А, ту грешите! Ја не изигравам кловна! Ја сам пунокрвни клоvn! И то онај који трчи на дуге стазе! Тако бар каже моја жена. А она сигурно не греши.

ИВАН: Није лако с вама.

СТЕВАН: Љутите се?

ИВАН: Ако би вам то помогло, радо бих се наљутио. Само... ипак ми нешто није јасно.

СТЕВАН: Молим! Ништа се не устручавајте! Ја сам ту, спреман да одговорим на свако ваше питање.

ИВАН: Можете ли да будете на тренутак озбиљни?

СТЕВАН: Све време сам озбиљан. Зар се то не види?

ИВАН: Не. Не баш увек.

СТЕВАН: Штета.

ИВАН: Добро, пустимо сад то. Ево, о чему је реч. Једном приликом сте ми рекли да сте за време студија писали песме, да сте се бавили поезијом. И то веома озбиљно. Сећате ли се тог разговора?

СТЕВАН: Како да не. Сећам се. Врло се добро сећам! И мало је требало па да напустим студије и сасвим се посветим поезији. Мало је недостајало да архитектури кажем збогом. Заувек збогом.

ИВАН: Кад сте се тако озбиљно бавили поезијом, сигурно сте веровали у оно што пишете, зар не?

СТЕВАН: Свакако. Свакако да сам веровао. Да нисам веровао у оно што пишем, не бих ни писао. То је бар јасно.

ИВАН: Ако сте тако веровали у поезију, зашто сте онда престали да пишете песме?

СТЕВАН: То је дуга прича.

ИВАН: Скратите је мало.

СТЕВАН: На први поглед разлог је безначајан. Потпуно периферан. Али, ако се мало боље погледа, и није тако наиван. Довољан је то разлог да човек престане да пише поезију.

(Пауза)

ИВАН: Па... да га чујемо онда.

СТЕВАН: Стварно вас то интересује? Или питате тек онако, реда ради, да нам прође време?

ИВАН: Којешта! Мени време, у сваком случају, пролази улудо. Заиста ме интересује зашто сте престали да пишете песме.

СТЕВАН: Престао сам да пишем песме због песника.

ИВАН: Да није то мало необичан...

СТЕВАН: Дојадили су ми! Само су мислили на себе. На своје јадно ЈА. Ти, назови песници! Нису били способни да ураде било шта лепо или добро. Било шта што доноси радост другима. Мислили су једино на славу, уосталом, недоступну њима. Нису били у стању да ураде ништа што прелази и надраста њихово тричаво ЈА. И долазило ми је, не једном, да истрчим на улицу у време највећег промета, да станем наред улице, закрчим сав саобраћај, и раздерем се тако да сви могу да ме чују: "Доста ми је већ тог ЈА, па ЈА! Свог сопственог и било чијег ЈА! Доста ми је свих оних који желе да постигну нешто, да се по сваку цену истакну!" И све ми се смучило, наравно. И престао сам да пишем поезију. Али нисам отишао. Остао сам у игри и даље, неизлечиво инфициран лажним односима. Остао све до данас. И то је оно најгоре. Остао међу њима. У игри.

Пауза.

ИВАН: А љубав, а пријатељство?

СТЕВАН: Лук и вода. Љубав, пријатељство! Празне речи! Изгубиле су одавно и укус и смисао. Остала је само збрка предрасуда, клишеа и општих места која чини живот неподношљивим.

ИВАН: Да, ви никог не волите... Није вам лако.

(Пауза)

Мислио сам да смо пријатељи.

СТЕВАН: Али све то нема никакве везе с вама, драги капетане! Ми смо заиста пријатељи! Прави пријатељи, надам се.

ИВАН: На мене се увек можете ослонити. Поготову кад вам је тешко. Не заборавите то.

СТЕВАН: Знам, капетане. И хвала вам. Унапред.

Пауза.

ИВАН: Никад не говорите о свом старијем брату... Чујем да је био сликар.

СТЕВАН: Изузетно даровит сликар.

ИВАН: Ваша жена ми је причала како сте вас двојица...

СТЕВАН: Молим вас, сад нећемо о томе...

ИВАН: Оппростите... нисам хтео...

СТЕВАН: Ништа, не мари... Само... о мом брату и мени... неком другом приликом...

ИВАН: Наравно! Нема проблема!... Како ви хоћете... Уосталом... и време ми је... Идем полако... И не заборавите: на мене се увек можете ослонити.

СТЕВАН: Хвала... Нећу заборавити.

Пауза.

Иван полако пође. На самом излазу дојиво се судари са Јеленом. Она је у крајкој белој сукњи, лакој блузи, без чарапа, у нанулама.

ЈЕЛЕНА: Куда?

ИВАН: Идем нешто да поједем,

ЈЕЛЕНА: Тако рано?

ИВАН: Па није баш тако рано.

ЈЕЛЕНА: Колико је сати? Стао ми је сат,

ИВАН: Дванаест.

ЈЕЛЕНА: О, већ толико! Успавала сам се, значи. Била сам много уморна. Не љутите се, ваљда, што сам вас тако дуго оставила саме?

ИВАН: Не, ни најмање. Све је у реду.

ЈЕЛЕНА: Волела бих да још мало останете с нама. Останите још мало. Мени за љубав.

ИВАН: Са највећим задовољством.

ЈЕЛЕНА: *(Прилази Стевану заједно са Иваном)*

А шта сте радили без мене све ово време?

СТЕВАН: Ништа нарочито. Ћаскали мало.

ЈЕЛЕНА: Могу да замислим како ти умеш лепо да ћаскаш!

(Ивану)

Сигурно вас је нешто наљутио.

ИВАН: Не, није. Овога пута је био добар.

ЈЕЛЕНА: Просто не могу да верујем! То не личи на њега.

(Стевану)

Био си, дакле, добар? Е, онда, заслужијеш награду.

(Загрли га, пријије се уз њега; њочне да га љуби)

СТЕВАН: *(Благо је одгурне)*

Јелена, шта ће помислити капетан?

ЈЕЛЕНА: Да си фарисеј. Капетан је наш пријатељ. Неће замерити.

(Враголасио)

Или вам се, можда, не допада, капетане, што сам пред вама пољубила овог момка?

ИВАН: Напротив. Сцена је била лепа. Само, на жалост, кратка.

ЈЕЛЕНА: *(Стевану)*

Ето ти, па сад пукни од беса!

СТЕВАН: Капетан је добро васпитан човек. И има смисла за хумор.

ЈЕЛЕНА: За разлику од тебе који си намћор.

Стеван учини њокрећ као да ће да је зграби. Јелена се њргне и устукне два-ћри корака.

СТЕВАН: Сад ћу да те бацим у море!

ЈЕЛЕНА: Стеване, да се ниси усудио!

СТЕВАН: Не бој се, шалио сам се!

(Загрли је)

ЈЕЛЕНА: Ти и твоје шале. Премрла сам од страха.

(Извлачи се из његовог загрљаја)

СТЕВАН: Претерујеш. Мало страха ти неће шкодити.

ЈЕЛЕНА: А ви, капетане, ни прстом да мрднете! Шта би било да ме је бацио у море?

ИВАН: Скочио бих за вама и заједно бисмо се удавили.

ЈЕЛЕНА: Удавили?! И ви сте ми неки капетан!

ИВАН: *(Рашири руке)*

Шта могу, драга моја, стар сам и беспомоћан!

Насмеју се.

СТЕВАН: Сила сте, капетане!

(Пауза)

Него, мислио сам... У ствари, желео сам...

(Погледа збуњено у Јелену)

ЈЕЛЕНА: Треба ли да одем?

СТЕВАН: Не. Зашто би отишла?

ЈЕЛЕНА: Учинило ми се у једном тренутку да сам овде непожељна.

СТЕВАН: Шта теби све неће да падне на памет!

ИВАН: У чему је ствар? Реците! Можда могу да помогнем.

СТЕВАН: Сумњам. Али ипак ћу вам рећи. Нисам стигао, капетане, да вам испричам оно најважније и, вероватно, најзанимљивије... Ако сте сада расположени...

ИВАН: Да чујем. Причајте.

СТЕВАН: Пре него што сте дошли на плажу, капетане, заспао сам, овде, на овој стени, и сањао неке чудне снове, будући се повремено и опет падајући у испрекидан, немиран сан.

ЈЕЛЕНА: Могу ли и ја да чујем те твоје снове?

СТЕВАН: Наравно. Тим пре што су ти снови у сваком случају несвакидашњи.

Пауза.

СТЕВАН: Пењао сам се кроз мали, опустели град, дубоко усечен у мрко стење. Било је касно поподне и утолико чудније што на улицама није било ни живе душе. Сви капци на прозорима кућа били су спуштени, као што то обично бива по приморским местима у време подневне жеге, али сад је владала пријатна свежина и лак ветар с мора благо је повијао високе крошње чемпреса. У предвечерје стигох на врх брега. И море се, у недоглед, отвори преда мном. Грдни црвени месец управо је израњао из љубичастог сутона, бистрог, без измаглице, док су на модром мору још светлуцали одблесци сунца. Ноћ се нагло спустила. Приђох самој ивици брега. Чуо сам јасно потмули, сребр-ни тутањ ноћног мора, дубоко доле, под оштрим стенама. Ослушкивао сам, једно време, у неометаној тишини ноћи, то прастаро надимање мора и учестале, равномерне ударе таласа о стење. А онда, у трену, осетих треперење ваздуха, безвучно подрхтавање, које, одједном, пресеке шум налик на хук ветра. Тај шум се из секунде у секунду појачавао као да је са велике висине падао у море неки тежак предмет. И схватих, у магновењу, ужаснут, да то ја

падам са високог каменог брега.

(Пауза)

Можете замислити, капетане, како сам се осећао после оваквог сна.

ИВАН: Могу, драги мој. И те како могу!

Пауза.

Јелена је видно ујлашена и забринута. Прилази Стевану сасвим близу.

ЈЕЛЕНА: Стеване, молим те, спакујмо одмах наше ствари и кренимо кући! Већ сутра! Теби очигледно више не прија море. Разболећеш се ако останеш. Послушај ме, молим те! Не разумем шта те још задржава овде. Сви су већ отишли! Лето је прошло.

СТЕВАН: Полако, душо, не узбуђуј се. То је био само сан.

ИВАН: Мислим да је ваша жена у праву. Требало би да одете. Време је.

СТЕВАН: Тако нисте говорили јутрос, капетане. Кад сам напоменуо да би можда било добро остати овде заувек, рекли сте да то није лоша идеја.

ИВАН: Знам. Али нисам то мислио озбиљно. Шалио сам се.

СТЕВАН: Нисам имао утисак да сте се шалили.

ИВАН: Чујте, пријатељу. Једно је живети овде стално, а друго долазити повремено, с пролећа, или преко лета. Не мислите ваљда стварно да останете овде заувек? И то сада? У овом тренутку?

СТЕВАН: А шта недостаје овом тренутку? Можда је ово баш прави тренутак да останем овде заувек. Или је ЗАУВЕК сувише крупна реч за ваш узраст, драги мој капетане?

ЈЕЛЕНА: Стеване!

ИВАН: Пустите га. Не љутим се.

ЈЕЛЕНА: Не можеш и не смеш тако да говориш с капетаном!

ИВАН: Заборавимо то. Није вредно помена.

(Стевану)

А снови? Је л' то све што сте сањали?

СТЕВАН: Није. По мени, оно најзанимљивије тек сада долази.

(Пауза)

Опет сам био на брегу. Само не више на оном високом, стеновитом, пустом брегу, него на питомој, благој узвишици обраслој травом и коровом. Осмотривши пажљиво

околину, увидех да то и није брег већ острво окриљено неким познатим, блиским, тихим морем. Али небо је било ветровито. Хладно. Беживотно. Изненада, из тог празног, бледог неба, засу ме суво лишће. Отпоче немо лепршање сенки преко мог лица. Јесен, помислих, неочекивана као и увек, сустиже ме. Потрчах низ острво, ка мору, у нади да ћу се спасти. Ал' плавет спокоја већ се разли у прозрачној свежини ваздуха. "Прекасно!" викнух у маглу јутарњег мора. Киша и ветар били су ми за петама. И ту се пробудих. Ал' одмах затим пао сам у још дубљи сан, обамрлост, или сновиђење. Шта је од свега тога у ствари било – нисам могао после да установим. Тек, ходао сам по мору, сад летњем, и нимало се нисам зачудио што ходам по мору као по земљи. Знао сам, овога пута, јасно као на јави, шта заправо тражим и куда сам се запутио. Тражио сам своју звезду. Ону која ме од рођења води и одређује моју судбину. До ње се долази, схватио сам напосок, једино морем. Зато сам се запутио преко понорног плаветнила воде. Чинило ми се да ходам годинама. Коначно, једне ноћи, у најблиставијем сазвежђу летњег неба, угледах своју звезду. Тог тренутка почео сам да тонем. Али нисам се уплашио. Осећао сам неко чудно, необјашњиво блаженство и спокој док сам тонуо све дубље у светле дубине мора. И ту се, коначно, пробудих. Мало затим, стигли сте ви на плажу, капетане, и затекли ме како гледам у мирну површину јутарњег мора.

Пауза.

ЈЕЛЕНА: Потпуно сам беспомоћна. Капетане, реците му ви нешто, забоба!

СТЕВАН: А шта има ту да се каже?

Пауза.

Ивану је нејријатно. Збуњен је. Очигледно не зна шта би могао у оваквој ситуацији да каже. С муком окреће на шалу.

ИВАН: Па... како би било да одемо до наше кафанице на оно црно вино као гром?

ЈЕЛЕНА: Капетане!

ИВАН: Мислим, тамо бисмо могли да ручамо и о свему полако и разборито попричамо.

ЈЕЛЕНА: То је већ боље. Стеване, хоћемо ли с капетаном на ручак?

СТЕВАН: Остао бих још мало на сунцу. Прија ми. А после ћу још једном да се окупам. Ви само идите. Доћи ћу за вама касније.

ЈЕЛЕНА: Море је хладно, Стеване!

СТЕВАН: Мени није. Прија ми вода и ово сунце. Не бој се, нећу пливати далеко.

ЈЕЛЕНА: Лажеш! Не прија ти више ни купање, ни сунце, ни овај ваздух! Не прија ти више море! Непрекидно лажеш као неки психопата!

СТЕВАН: Браво! Треба само пронаћи функционалну фразу и све је у реду! Психолошки и морални интегритет друштвено неадаптираних поново се успоставља. И они кличу: живела поплава здравог, практичног разума! Живеле наше жене!

ЈЕЛЕНА: Теби мало треба да скренеш и да се увалиш у неку невољу.

СТЕВАН: Зар увек морам, кад с тобом разговарам, да се осећам као онај који клечи у некој проклетој цркви? Зар увек морам да се осећам као грешник?

ИВАН: Није тако лоше бити грешник. Ево зашто. Безгрешници немају куд. У ћорсокаку су. Они који греше, међутим, имају наде на избављење. А то је већ чиста дијалектика.

СТЕВАН: И ви сте, значи, почели да филозофирате.

ИВАН: Знате шта, мислим да је сад доста узајамних чарки. И зато предлажем: пођимо на ручак. Крајње је време. Већ је два сата. А после можемо код мене на кафу.

ЈЕЛЕНА: Хвала, капетане, веома сте љубазни, позив на ручак од свег срца прихватам, али код вас на кафу, на жалост, не могу. Морам после ручка да прилегнем, да мало одспавам, јер Стеван, као што знате, и поподне иде на плажу. А то треба издржати. Остајемо све до предвечерја.

(Пауза)

Стеван посебно воли да се купа пред залазак сунца.

СТЕВАН: Ако си толико уморна остани код куће. Ићи ћу сам на плажу.

(Загледа се у њучину)

ЈЕЛЕНА: Не. Нећу те пустити самог. Идем с тобом. Издржаћу.

ИВАН: Доћи ћу и ја поподне на плажу. Да припазимо мало на нашег пливача. Да не претера.

(Стевану)

Куд сте се тако загледали?

СТЕВАН: Док гледам како трепери у чистој светлости ово смирено, јесење море, буди се у мени сећање на планину. Зимску. Тамо се добија утисак јаче и лепше светлости, јер снег зрачи сам од себе. Има своју сопствену светлост.

(Пауза)

Не може се заборавити хладна, непокретна, а ипак при-сна обамрлост зимских шума. Борови под снегом! То је празник, капетане! Нема ничег лепшег од њихове свечане тишине.

ИВАН: У праву сте. Ја сам нешто слично доживео. Једном, истина било је то давно, ишли смо на скијање...

ЈЕЛЕНА: Капетане, ја сам гладна!

ИВАН: Ево, мила моја, одмах, крећемо!

(Сћевану)

Другом приликом ћу вам испричати шта ми се десило. То је била планина! А тек зима! Незаборавна!

Иван и Јелена полазе. Засијају на излазу.

ИВАН: Хоћете ли сигурно доћи?

ЈЕЛЕНА: Немој да те чекамо узалуд!

СТЕВАН: *(Одсујино)*

Да, долазим.

Пауза.

Њих двоје излазе са сцене.

Пауза.

Сћеван њрилази сћолу. Седа. Тоне у сећање. Гаси се њреосћјала свейлосћј. Освейљен је само он.

СТЕВАН: Сећам се претпрошле зиме. Били смо у планини. На скијању. Мој старији брат и ја. То касно поподне, као и обично, попели смо се успињачом до врха. Сунце је залазило. Једно време посматрали смо залазак. “Хоћемо ли?” рекао је најзад. И истог тренутка отиснуо се низ планину. Нисам пошао за њим. Посматрао сам га. Возио је брзо. Са састављеним скијама. Зауставио се на самој ивици шуме и довикнуо ми: “Шта чекаш?! Крени!” И онда знатно тише, али сасвим развојетно, тако да сам га лепо могао чути: “Од како си почео да пишеш песме – изгубио си срце.” А чинило ми се као да је, у ствари, хтео да ми каже: “Хајде! Зар ти се вечно живи?” Ни померио се нисам кад се, потом, окренуо и нагло нестао у шуми.

(Пауза)

Спустио сам се зихерашки споро. Као баба. Сам. То је било наше последње скијање. Кад је дошло лето, више га није било. Погиноу је.

(Пауза)

Не знам шта бих дао кад би се та зима могла вратити. Само још једном. На трен. Да се спустимо низ падину заједно. Рамене уз раме.

Пауза.

Сцена се полако осветљава. Стеван седи за столом. Одсутан је. Јелена, у сиваћици, стоји иза њега. Сиушића му руке на рамена. Он се лако џирне. Погледа је преко рамена.

СТЕВАН: А, ти си!

ЈЕЛЕНА: Очекивао си неког другог? Можда неку...?

СТЕВАН: Много си ми недостајала.

(Загрли је око сирека и прислони јој главу на зруди)

ЈЕЛЕНА: Као да си био негде далеко. Изгледао си страшно одсутан.

СТЕВАН: Не, нисам био далеко. Недостајала си ми.

ЈЕЛЕНА: *(Благо се измиче)*

Знаш да је већ увелико прошла поноћ? Зашто не легнеш?

СТЕВАН: *(Хваћа је за руку)*

Не знам. Можда очекујем да ми падне цигла на главу. Седи на тренутак, молим те.

ЈЕЛЕНА: *(Седа крај њега)*

Каква сад цигла? Нећеш ваљда опет почети?... Сувише је касно за вице. Уморна сам. Остави то за јутро.

СТЕВАН: Не, не шалим се! озбиљно говорим.

ЈЕЛЕНА: Утолико горе.

(Хоће да усстане)

СТЕВАН: Чекај! Остани још мало. Знаш да си уморна. Али остани још само мало. Седи. Јесам ли ти икада причао о оном свом пријатељу који је хватао зјала по свету док сам ја студирао?

ЈЕЛЕНА: Ниси. И мислиш да је управо сад најпогоднији тренутак да ми то испричаш?

СТЕВАН: Да. Јесте. Сад је прави тренутак.

ЈЕЛЕНА: Имаш заиста чудан појам о времену.

СТЕВАН: Прича је кратка. Дакле, као што сам ти рекао, док сам ја студирао архитектуру, он је хватао зјала по свету. Једном, беспослен као и обично, лутао је Паризом. И док је тако базао улицама, замисли, са једне грађевине пала му је цигла на главу!

ЈЕЛЕНА: Занимљиво.

СТЕВАН: Најважније сад долази. Добио је одштету. А одштета је била толика да се одмах настанио у Паризу, завршио тамо факултет и докторирао на Сорбони. Све то, драга моја, захваљујући само једној цигли која га је треснула по главурди! Али нисам ја те среће. Чуда се више не догађају.

ЈЕЛЕНА: Је л' то све?

СТЕВАН: Зар би хтела још нешто више? Да је та цигла пала мени на главу, остао бих на месту мртав!

ЈЕЛЕНА: Нисам баш сигурна.

СТЕВАН: Не, нисам ја те среће да се наједном нешто деси и да ми измени живот из основа. Нема више те цигле. Не постоји, на жалост.

ЈЕЛЕНА: *(Усџаје)*
Изгледа да ипак постоји још једна таква цигла.

СТЕВАН: *(Усџаје)*
Где? Реци брзо! Да отрчим тамо!

ЈЕЛЕНА: Нема потребе да трчиш. Она је ту. И то веома близу.

СТЕВАН: Нешто смо загонетни. Да можда немаш неко решење?
Реци, где је та цигла? Како се долази до ње?

ЈЕЛЕНА: Немам никакво решење. Немам га за тебе. Оно не постоји.

СТЕВАН: Е, баш ти хвала. Онда, где је та цигла?

ЈЕЛЕНА: У твом мозгу. У твом лудом и болесном мозгу.

СТЕВАН: Ниси духовита. Духовитост је дар. Ти га не поседујеш.

ЈЕЛЕНА: Вероватно си у праву. Само не знам зашто ме овде још задржаваш кад ништа не радиш. Ништа под милим богом.

СТЕВАН: Откуд знаш да ништа не радим?

ЈЕЛЕНА: Знам.

СТЕВАН: Претурала си по мојим папирима?

ЈЕЛЕНА: Врло добро знаш да никада не претурам по твојим папирима. Једноставно знам, осећам да ништа не радиш. Ту ме инстинкт никад не vara. Не можеш да ме обманеш. О твом тобожњем пројекту нема ни говора. Ниси још ни почео да радиш на њему.

Пауза.

СТЕВАН: Откад знаш да ништа не радим?

ЈЕЛЕНА: Већ одавно. Зато и не разумем зашто ме задржаваш. Шта ћу ти ја овде кад ништа не радиш? Зашто ме задржаваш да останем у овој пустоши? Реци, зашто ме задржаваш кад ништа не могу да ти помогнем? Не могу, жао ми је, али заиста не могу да ти помогнем.

СТЕВАН: Не знам. Страх ме је. Бојим се да останем сам.
(Налива себи чају)

ЈЕЛЕНА: Не бих рекла да те је страх.
(Седа на кревет и њажљиво га посматра)

СТЕВАН: Како то мислиш?
(Испија њиће)

ЈЕЛЕНА: Лепо. Мислим да је време да престанемо са овом комедијом.

СТЕВАН: Са комедијом?

ЈЕЛЕНА: Да, са комедијом! Крајње је време да прекинемо са овом комедијом!... Кажеш да те је страх. Смешно.

СТЕВАН: Да, страх ме је.

ЈЕЛЕНА: А спремаш се за тако велики подухват.

СТЕВАН: Не разумем. Буди јаснија.

ЈЕЛЕНА: Молим те, престани да се извлачиш! Бар једном буди искрен!
(Успија са кревета)

СТЕВАН: Хоћу. Само не знам на шта циљаш.

ЈЕЛЕНА: Зар се јутрос ниси распитивао о времену?

СТЕВАН: Ко ти је то рекао?

ЈЕЛЕНА: Шта мислиш?

СТЕВАН: Капетан?

ЈЕЛЕНА: А ко би други могао! Зар познајемо још неког у овој пустињи?

СТЕВАН: Никад се не зна. Могао је то да буде и неки млад рибар. Или неки држећи калуђер. Онако, добро грађен. Ничег испосничког. Све сам мишић. А могао је да буде и неки путник намерник. Онако, висок. Жилав. Спреман за старт. А из очију – све сама благод. А кад зине, зна се – Давидови псалми! Ничег силеџијског. У сваком случају има доста божјих људи који се мотају овом обалом.

ЈЕЛЕНА: Ја их, на жалост, нисам срела... Штета... Упознали бисмо се... Зближили... И дивно бих се забављала. Недостаје ми друштво. Досађујем се.

СТЕВАН: У то не сумњам. А кад ти је капетан рекао да сам се распитивао о времену? Мислим, којом приликом?

ЈЕЛЕНА: Зар је то важно? Рекао ми је у кафани, док смо те чекали да дођеш на ручак. И још ми је испричао да си тражио од њега исцрпан извештај о таласима, температури воде, о видљивости. Једном речју, тражио си комплетан метеоролошки извештај плус хидролошки извештај о свим рекама које се уливају у море, ако се не варам.

СТЕВАН: Па то је сјајно. Браво! Само...

ЈЕЛЕНА: Пустите ме да завршим. На основу тога је капетан, разуме се, закључио да ниси напустио ону луду мисао о острву, мада си му, једном приликом, чврсто обећао да се на ту глупу мисао више нећеш враћати, шта више, да си је потпуно одбацио као крајње неозбиљну и сулуду.

СТЕВАН: И то ми је неки пријатељ.

ЈЕЛЕНА: Бољег пријатеља од капетана никад ниси имао. Нити ћеш га имати. Све ми је то испричао само зато да бих те одвратила од те луде идеје. Она је потпуно неизводљива и, по капетану, равна самоубиству. Острво је опасно оштрим гребенима и јаком струјом. Нико живи до њега још није допливао.

СТЕВАН: Само две речи.

ЈЕЛЕНА: Чекај! А и да нема тих гребена и струје, десет миља је сувише велика удаљеност за тебе. Не би ни допливао до острва. Удавио би се на пола пута. Тако каже капетан. А ја му верујем.

СТЕВАН: Капетан је очигледно добро упознат са мојим физичким моћима. Нема шта, он све зна.

ЈЕЛЕНА: И те како зна. Било је много бољих и издржљивијих пливача од тебе. Мислиш да си први коме се увртела у главу та луда мисао о пливању до острва? Многи пре тебе су покушали и зна се како су завршили. Само они паметнији одустали су на време. Ти очигледно не спадаш међу њих.

СТЕВАН: Хвала. Али ја ипак мислим...

ЈЕЛЕНА: Још нисам завршила. Тек долази оно најважније.

СТЕВАН: О, па то ће бити читаво предавање! Онда треба сести. И пажљиво слушати. Ту више нема шале.

ЈЕЛЕНА: Прво сам мислила да с тобом нешто није у реду.

СТЕВАН: Гле сад!

ЈЕЛЕНА: Озбиљно говорим. Не прекидај ме.

СТЕВАН: Ко те прекида? Рекао сам само: гле сад. Ниси ваљда очекивала да ћу на такву дијагнозу остати мртав хладан?

ЈЕЛЕНА: То још није дијагноза. Рекла сам врло јасно да сам прво мислила да с тобом нешто није у реду. При том, наравно, нисам мислила да си баш озбиљно оболео, да си зрео за лудницу, или тако нешто.

СТЕВАН: Е, паде ми велики камен са срца! Значи, извукох се у последњем тренутку. А можда би ми лепо стајала лудачка кошуља? Ко зна? Како би било да направимо једну генералну пробу пре него што ме дефинитивно спакујеш у лудницу? Ево, ја ћу сад да се извалим на кревет и да заколутам очима, а ти ћеш...

ЈЕЛЕНА: Доста! Престани! Престани или ћу ја завршити у лудници!

СТЕВАН: Шалио сам се, забога! Шта ти је? Смири се.

ЈЕЛЕНА: На крају сам нерава. Исцрпљена. Мислиш да спавам док ти по ћелу ноћ бдиш? Мислиш да ми је свеједно што се из ноћи у ноћ полако убијаш? Мислиш да сам од камена?

СТЕВАН: У реду, у реду, немој да се толико узбуђујеш. Нисам знао да не спаваш. Опрости. Извињавам се. Жао ми је. Стварно ми је жао.

ЈЕЛЕНА: Није реч само о мом спавању. Све је далеко сложеније и трагичније. Мислим да ти је то јасно. А сад чуј шта ћу ти рећи. Слушаш ли ме уопште или само буљиш у мене?

СТЕВАН: Слушам те! Како те не бих слушао!

ЈЕЛЕНА: Немој да вичеш. Молим те. Веома се лоше осећам.

СТЕВАН: Ко виче, до врага?! Нико не виче!

ЈЕЛЕНА: Пре свега, ти не чујеш себе. То је прво. А друго – немој да псујеш, молим те.

СТЕВАН: Па шта треба да радим? Како да се понашам? Сад ми стварно више није јасно. Било шта да урадим – не ваља.

ЈЕЛЕНА: Једноставно ме мирно саслушај.

СТЕВАН: Већ сам ти рекао да те слушам. Колико пута треба да понављам једно те исто?

ЈЕЛЕНА: Е па, добро. Сад ти сасвим озбиљно говорим. Ако не можеш, или нећеш да мислиш на мене, онда изволи и из ових стопа се баци у море и пливај ка том проклетом острву. То ће, свакако, бити твој крај. Али и мој. Не заборави то.

СТЕВАН: Толико ме волиш?

ЈЕЛЕНА: Да те не волим – ништа ме на овом свету не би могло спречити да одем овог истог тренутка и да те оставим овде да скончаш сам као псето. И то зашто? Ни за шта! Због једног кишљивог острва! Због лудачке, инфериорне потребе да се коначно избијеш...!

СТЕВАН: То је већ исувише! Мислиш да сам жонглер? Мислиш да ћу још дуго моћи овако да балансирам између твојих сулудих претпоставки и стварне потребе да некуд одем и смирим се, можда, заувек? Острво! Острво! Као да је оно битно у целој овој ствари!

ЈЕЛЕНА: Битно је да ти коначно избијеш у први план! Да изиђеш из анонимности! Да будеш први! Није важно где и како! Само да будеш први! Макар пливајући до једног пустог острва! Важно је да се коначно истакнеш! Да почну да говоре и пишу о теби! “Непознати архитекта допливао до острва на које нико пре њега није ступио пливајући.” Какав наслов! Или: “Храбри архитекта нестало у таласима побеснелог мора!”

СТЕВАН: Није могуће да тако мислиш?

ЈЕЛЕНА: Да, тако мислим! И још ћу ти рећи ово: немој случајно заборавити да позовеш новинаре. Све! И наше и стране! Сви морају бити присутни кад будеш стављао главу у торбу. Ако се већ одлази, нек се одлази спектакуларно и уз сву могућу помпу. Фанфаре! Ето, то је теби потребно! Не можеш ни да умреш без њих!

СТЕВАН: А што да не? Само, ипак си нешто заборавила. Телевизију! И њу ћу да позовем. Нек цео свет гледа мој тријумф! О смрти нема ни говора! Ући ћу у историју на главна врата! Моје име биће записано у свим енциклопедијама и спортским аналима света. То је бесмртност! А знаш ли који ће бити најзбудљивији моменат у целом том мом подухвату? Не знаш? Па наравно да не знаш! Дочек на острву! Да, то ће бити најзбудљивији тренутак. А знаш ли зашто? Не знаш? Е, то би већ морала да знаш. Шта је? Не ради ти више интуиција? Да ти помогнем?

ЈЕЛЕНА: Можемо ли да променимо предмет разговора? Молим те. Све горе се осећам. А глава као да ће ми...

СТЕВАН: А, не, не! Сад више не. Тему не мењамо. Значи, не знаш зашто ће дочек на острву бити најзбудљивији моменат? Помоћи ћу ти. Зато што ће ме на острву дочекати једна велика личност. Шта је? Још не можеш да се сетиш ко ће ме то дочекати на острву? Рећи ћу ти онда.

ЈЕЛЕНА: Прекини!

СТЕВАН: А, то би ти хтела! Не, драга моја, сад нећу да прекинем. Знаш ли ко ће ми пружити руку кад уморан допливам до острва? Нико други него он. Твој Исус.

ЈЕЛЕНА: Пусти њега на миру!

СТЕВАН: Зашто? Он ће ми једноставно пружити руку и помоћи да се испењем на острво. Зар није толикима пре мене пружао руку?

ЈЕЛЕНА: Теби он никада неће пружити руку.

СТЕВАН: А зашто? Зар се ја толико разликујем од свих којима је помагао?

ЈЕЛЕНА: Пре свега, ти си...

СТЕВАН: Допусти. Знам шта хоћеш да кажеш. Ја сам атеиста. Добро. Али зар он није свима пружао руку? Шта кажеш? Не чујем те.

ЈЕЛЕНА: Нисам ништа рекла.

СТЕВАН: И ниси могла ништа да кажеш. Он није свима пружао руку.

ЈЕЛЕНА: Свима који су хтели да верују.

СТЕВАН: И Петар је хтео да верује. Сећаш се: “А у четврту стражу ноћи отиде к њима Исус идући по мору. А лађа беше напред мора у невољи од валова, јер беше противан ветар.”

ЈЕЛЕНА: Могу ли за часак да те прекинем?

СТЕВАН: Да, да. Само изволи.

ЈЕЛЕНА: Зар мораш да потежеш и Библију? Ти си бар речит. Немој да претураш по њој, молим те. Већ сам ионако на самој ивици...

СТЕВАН: Полако, смири се. Ово је тек почетак.

ЈЕЛЕНА: Зашто ме мучиш?

СТЕВАН: Слушај даље.

ЈЕЛЕНА: Шта да слушам? Твоје импровизације? Познајем Библију боље од тебе.

СТЕВАН: Зар се ученици нису уплашили кад су видели Исуса да хода по мору? Помислили су да је утвара.

ЈЕЛЕНА: Јесу. Шта хоћеш тиме да кажеш?

СТЕВАН: Хоћу да кажем да је сувише био човек, а премало бог. Стално се доказивао. Да је стварно био бог, као што ти верујеш, дошао би до брода чамцем. Не би се служио триковима. Шта му је требало да хода по води и плаши своје ученике?

ЈЕЛЕНА: Није хтео да их уплаши. Дошао је, као и увек, најкраћим путем, да им помогне.

СТЕВАН: А Петар? Зар се Петар није уплашио? И, што је још горе, није га препознао. Зар му није довикнуо: "Господе, ако си ти, реци ми да дођем к теби по води!" А Исус? Шта је он урадио? Мирно га позвао к себи. И кад је Петар изишао из лађе и кренуо по води, шта се десило? Хајде, реци!

ЈЕЛЕНА: Почео је да се дави.

СТЕВАН: А зашто је Петар почео да се дави?

ЈЕЛЕНА: Зато што је посумњао. Проблем је био у њему. Не у Исусу.

СТЕВАН: Није истина. Почео је да се дави зато што га је Исус проверавао. Зато што му није веровао. Њему, свом најбољем ученику, није веровао! Зато је Петар почео да се дави! Да исправимо то већ једном заувек! А пружио му је руку само зато што је Петар био његов једномишљеник. Међутим, да је на Петровом месту био неко из супротног табора, да ли би му и онда пружио руку? Не би! Не би му пружио руку! У то буди сигурна! Мирно би пустио тог несретника да се удави, јер тај исти Исус каже: "Они који нису са мном, против мене су."

ЈЕЛЕНА: Прекини да претураш тим својим мајмунским прстима по тој светој књизи! Она није за непосвећене!

СТЕВАН: Не допада ти се моје тумачење Библије? Мислиш да је твоје боље? Познато ми је како ти тумачиш Библију својим студентима.

ЈЕЛЕНА: Престани! Молим те, престани!

СТЕВАН: Али та сцена се не заборавља тако лако. На столу отворена Библија. Ти на кревету, гола, разуме се. Он на поду, крај твојих ногу, го – голцат, такође. А није прошло ни...

ЈЕЛЕНА: Знам, није било прошло ни месец дана од смрти твог брата. Јесте, неопростиво! И мени је био драг. И волела сам његове слике. Али сувише је био тежак твој бол. Осећала сам страшну потребу за неким површним, безбрижним, за неким живим бићем! Да, осећала сам потребу за живим бићем!

(Пауза)

Опрости. Молим те, опрости. Не знам више шта говорим. Опрости.

СТЕВАН: Нико никоме ништа не опрашта. У томе је сва несрећа. Смешимо се једни другима, тапшемо се по рамену у стилу: у реду је, све је заборављено. А ништа није заборављено. Непрекидно сачекујемо једни друге у мраку, на окукама.

ЈЕЛЕНА: Дивне ли горчине.

СТЕВАН: И јесте дивна. Капетан каже да се људима не може прићи сувише близу. То је богохулно, рече. Каква мисао! Капетан би требало да тумачи Библију.

ЈЕЛЕНА: Мислим да је сад стварно доста.

СТЕВАН: Хоћеш ли да чујеш нешто смешно? Хоћеш ли да ти кажем нешто заиста смешно? Скоро за све три године од како смо у браку, а ово је сушта истина, дакле, за све три године од како смо у браку, сећам се да сам свега један једини пут чуо из твојих уста реч ЉУБАВ. А, што је још смешније, знаш ли како је била употребљена та реч?

ЈЕЛЕНА: Зашто једном већ не престанеш да мучиш и себе и мене? Докле мислиш да се овако мрцваримо?

СТЕВАН: Та реч је била употребљена у вези с неким текстом који си припремала за своје студенте. Вероватно неко од твојих бољих предавања. Сећам се тачно и где сам стајао у том тренутку кад си, наднесена над тим текстом, изго-

ворила ту реч. Стајао сам крај прозора окренут теби леђима. Шта кажеш на то? Каква меморија!

ЈЕЛЕНА: Кажем да од тебе никад нисам чула једну другу, ништа мање лепу реч од речи ЉУБАВ. Да ли те интересује која је то реч, или не? Ако те не интересује, нисам баш расположена да управо сада...

СТЕВАН: Интересује ме. Наравно да ме интересује.

ЈЕЛЕНА: Та реч је ПРАШТАЊЕ. Никад је од тебе нисам чула.

Пауза.

Свећлост се полако ѓаси, али не ућрне сасвим; осћаје шек поoliko свећлостии да се моћу праћиићии промене расћоложења на Сћевановом лицу. Сам је на сцени. У полућами, соба делује као празан просћор. Тренућак-два нићииа се не дешава. Сћеван је одлућиао у мислима. А онда, полако, са свих сћрана, у собу продире бледа свећлост. Сћеван, сад видно узнемирен, узмиче праед свећлошћу, пражећи сћас у шамнијим деловима собе. Али свећлост све више осваја собу и нећову узнемиреност смећује сћрах, који, најзад, праези у правау пранику. Кад бледа свећлост ићије и последњи шамни кућак собе, на Сћевановом лицу оћледа се ужас. Више нема где да се скрије. У шом праенућку, враћиа у дну собе, насћрам ћледалишћиа, наћло се оћварају, широм, као од ексћлозије, и заслећљујућа свећлост, уз удар ћонга, исћуњава не само целу сцену већ и део ћледалишћиа. У праену кад ексћлозија свећлостии праовали у собу, Сћеван јој је окренућ леђима, шиако да ћа свећлост ићииче у бексћиву, са немим криком на уснама. Заћамњење.

НУЖНА НАПОМЕНА: Сцену свећлостии праћии шум шћаласа који се посћејено појачава. На крају сцене шум досћиже јачину не-поћоде.

Пауза.

Пусћиа морска обала. Два сћиа касније. Удаљени свећионик, кроз мрклу ноћ, у равномерним размацима, баца по мору уски сной црвене свећлостии.

Улази Сћеван. Тумара обалом; засћаје на самој ивици мора. Наилази Лука. Праеознаје Сћевана у праенућку кад праези праед нећа.

ЛУКА: Добро вече! Боље: добро јутро.

СТЕВАН: *(Гледа у море; одсућно)*
Јутро?

ЛУКА: Па... негде је око три сата... Каква ноћ! Једва сам вас препознао.

- СТЕВАН: *(Окреће се од мора)*
То сте ви, Лука! Скоро сте ме уплашили. Ништа се не види... мркли мрак.
- ЛУКА: Нешто сте поранили... Да није нека невоља?
- СТЕВАН: *(Брзо, гошово ујлашено)*
Не, не, све је у реду! Никаква невоља!
(Мирније)
Добро је... Чекам да сване... Волим јутро на мору.
- ЛУКА: Далеко је још до јутра. Сад свиће око шест.
- СТЕВАН: Да, почетак је октобра... Заборављам помало.
Пауза.
- СТЕВАН: Размишљам нешто о оном светионику, Лука... Кад би неки брод залутао, страни, на пример, да ли би успео без помоћи светионика да уплови у луку, мислим, безбедно?
- ЛУКА: Сваком је потребан путоказ. И нашим бродовима. Поготово у овако мрачним ноћима.
- СТЕВАН: Изгледа да је оваква ноћ једино добра за риболов... Узгред: како је било ноћас? С колико чамаца сте изашли на море?
- ЛУКА: Чудно је то... Још у луци, спустила се нека тамна, влажна магла... Ни дашка ветра... Непокретно море... Тишина... А видљивост... нисмо видели чамац испред нас... на два метра... Лош предзнак... Испловили смо само са два чамца.
- СТЕВАН: И... какав је био улов?
- ЛУКА: Већ смо били привукли на светио велико јато сардела, кад нас је струја повукла... Приближили смо се сувише острву.
- СТЕВАН: Зар је струја око острва тако јака?
- ЛУКА: Довољно јака да нас повуче ка пучини... Доцније, при уласку у луку, у камењару, ухватили смо нешто хоботница и мало риба... Али све то није вредно помена.
(Пауза)
Хладно је, овде, на морској обали... А на мору је још хладније.
- СТЕВАН: Да. Није баш топло,
- ЛУКА: Време ми је... Морам да идем... Хоћете ли и ви?
- СТЕВАН: Не, остаћу још мало овде.
- ЛУКА: Онда... лаку ноћ, Стеване. И поздравите Јелену.
- СТЕВАН: Хвала, Лука. Лаку ноћ.

Лука излази.

Пауза.

Јован долази из дубине сцене. Прилази Стевану с леђа. Док траје њихов разговар, Стеван ни једном не погледа у Јована, као да води дијалоџ са собом. Јован, међу тим, све време, говори Стевану.

СТЕВАН: Страх ме је.

ЈОВАН: Одувек си био кукавица.

СТЕВАН: Знам... нисам храбар... и то ме мучи... поред осталог.

ЈОВАН: Зато и не волиш људе... у њима видиш само пометњу и страх... Они угрожавају твој мир.

СТЕВАН: Теби је било лакше... Ти си сликар... Волео си људе.

ЈОВАН: То нема везе са професијом... Да, волео сам људе... Нисам бежао од њих... А требало је мало да се причувам... Они који зазиру од људи обично доживе дубоку старост, ако се не изгубе у свом свету.

СТЕВАН: Покушавао сам кроз поезију да се приближим људима... да заволим човека... али нисам успео. Напротив: поезија ме је све више удаљавала од људи.

ЈОВАН: Глупости. Чисте глупости. И да си покушао, пишући песме, да се приближиш човеку, не би успео у томе. А знаш ли зашто? Зато што си тог истог човека, од кога толико стрепиш, буквално исцакао из свог срца још пре него што си почео да пишеш... И онда си почео да подижеш таласе... И пливао си, уживајући на површини... Ниси се, драги мој, спуштао доле... Ниси дотицао тамно дно... Твој глас се није подизао до симбола... до молитве... И престао си да пишеш песме... Једноставно, схватио си: то што си радио није имало никакве везе са поезијом.

СТЕВАН: Зашто тако говориш?... Зашто? Волео си моју поезију. Говорио си да је сликовита.

ЈОВАН: Јесте. Говорио сам. Али код тебе све почиње и завршава се сликама, атмосфером... мирисом... Реч је о светлости која упија саму себе... А то није довољно... никако није довољно за праву поезију... Још нешто... За поезију је потребна и снага, и самосталност, а ти никада ниси био самосталан. Ниси чак ни живео сам... бар једном... сам... за свој грош... Шта ти знаш о истинској самоћи? Увек си био неком на грбачи. Вукли су те на леђима отац, мајка, а сад Јелена... И никог ниси волео, осим себе, наравно... И стално си бежао, и још увек бежиш од људи, као да те прогоне Ериније!

СТЕВАН: Како – никог нисам волео? Тебе сам волео, и увек ћу те волети! Зар то није довољно?...

(Тихо)

Зато и не могу да поднесем помисао на тебе и Јелену... Не могу више...

ЈОВАН: Тај младић, њен студент, с којим је спавала, не постоји... Потпуно периферна личност! Сенка твог страха... вуче се за тобом из дана у дан... већ две године... А ти јој потураш Библију под нос! Ти, који ни у шта не верујеш! Машеш лажним крстом! Докле мислиш да је прогониш због њега? Тај младић не постоји! Њега нема! Не живи у њеном срцу. Зашто онда толико мучиш и себе и њу?... Зашто једном већ не признаш себи шта те, заправо, мучи... од чега тако стрепиш?

СТЕВАН: *(Ућлашено)*

Не! Немој!

ЈОВАН: Мучи те оно најгоре: да ли сам ја спавао са Јеленом... да није мене волела? Или је, можда, волела обојицу? Да, обојицу! Шта кажеш на то?... Не свиђа ти се?... Свеједно. Ионако никада нећеш сазнати истину... јер си кукавица... Требало је њу питати, Јелену, она би ти рекла истину, не би те слагала... Из кукавичлука си се одлучио на ћугање – ништа не питати! Али зато непрекидно кињеш и себе и њу...

СТЕВАН: Не, нећу то више да слушам! Престани! Молим те, престани... То је исувише... за мене... Зар не видиш куда сам се запутио?... А теби сам једино веровао. Ти си био сав мој ослонац.

(Пауза)

ЈОВАН: И остао сам твој ослонац. Само ти то ниси примећивао... Сувише си био обузет собом.

СТЕВАН: Није истина! Покушавао сам... свом душом сам покушавао да будем овде, међу вама, нисам, ваљда, живео на Марсу!... Али тешко је било волети тог твог човека који, наводно, све разуме... Ко ме је све јасно... А не види пружену руку... И зато сам бежао све више у чисти свет поезије... Све више сам се удаљавао, док, једног дана, нисам схватио да више не стојим на земљи, већ на некој далекој сцени, са које сам, беспомоћан, и у паници, викао: “Не гасите рефлекторе! Не уклањајте кулисе! Затечен сам у привидном свету, и мучно се пробијам кроз насилни мрак!”

ЈОВАН: И тако си, ужаснут од губитка земље под ногама, побегао у архитектуру, и наставио тамо да бежиш... Нигде ниси пустио корена... Зато и стојиш овде... на овој обали... први пут... сам.

(Пауза)

И ја сам био сам... оног дана... у болници.

СТЕВАН: Ниси био сам!... Отац и ја били смо крај тебе!... И борили смо се за твој живот колико год је то било у нашој моћи!... Ја сам се све време молио за тебе...

ЈОВАН: Требало је бар једном истински да клекнеш, а не да то чиниш као да везујеш пертлу на ципели... Не би ме спасао, али си морао бар једном да идеш до краја! И то баш тамо, у болници, док сам изломљен, у мукама, издисао! Морао си, управо тада, истински да клекнеш! Не би ме спасао, понављам, али било би нам данас лакше обојици.

СТЕВАН: Молио сам се. О, боже, како сам се молио!... Покушавао сам да клекнем у оном прљавом болничком ходнику... сагињао сам се све више и више, али сви они болесници, лекари, болничарке, сви су се тискали око мене као неподношљиви притисак који...

ЈОВАН: Не, ниси се људски молио, предано, до краја!... Све време си се освртао...

СТЕВАН: Како можеш тако да говориш!

ЈОВАН: Могу. Све време си се плашио да не помисли неко да си клекнуо... Неко од тих непознатих, равнодушних људи, који су се мотали око тебе... Плашио си се да не помисли неко од њих да си, не дај боже, заиста клекнуо!... неко у тој хладној, бездушној болници!

СТЕВАН: Немој више... Молим те... поштеди ме.

(Пауза)

ЈОВАН: Прекасно је!... Нема више милости!...

(Одлази са сцене)

Пауза.

СТЕВАН: Једном си ми рекао: “Сви воле форму, а плаше се садржаја...” Али шта могу кад је за мене био и остао садржај – мирис липа, пролетњи ветар, сунце у крошњама дрвећа. И то је садржај! И те какав садржај у овом свету где нас ружноћа и несрећа шибају са свих страна као олујна киша!... Без мириса липа нисам могао да дишем, да мислим, да волим... нисам могао да памтим... А само је

заборав тежи од сваке несреће.

(Пауза)

Волим твоје слике... Оставио си недовршене катедрале... да се не би срушиле под кулама и звоницима.

Пауза.

Прилази гојово до самог мора и полако се сјушића на колена, лицем окренути мору, погнутије главе.

Пауза.

СТЕВАН: (Подигне главу)

Господе!

Затјамњење.

Сцена се освейљава. Исћа соба. Прошло је недељу дана. Јелена, обучена за јуи, седи на кревету. Иван сјоји крај ње. Кроз ојворен прозор доише шум мора и свейлоси предвечерја.

ИВАН: Време је. Ако и овај аутобус пропустите, више не можете стићи. Одлетеће вам авион.

ЈЕЛЕНА: Ово предвечерје, капетане... не могу никако да се отнем утиску... све ми се чини да сам кроз ово исто предвечерје једном већ прошла. Било је то пре три године. Тек смо се били узели. Враћали смо се са годишњег одмора. Лето је било при крају. Дан је био чист. Без облака. Као и овај. Он је возио. Ја сам задремала на седишту крај њега. Нећете ми веровати, капетане, али пробудила ме је тишина. Неубичајена. Ни дашка ветра. Ни цвркута. Ни најмањег звука. Све је било замрло. Као да је наједном престало да куца срце света. Спуштали смо се ка равници. Он је одузео гас. Кола су нечујно клизила низ друм. Иза једне окуке, нагло се отворио видик. Сунце је управо залазило. Равница је тонула у измаглицу. Улазили смо у предвечерје. А мени се чинило да улазимо у предворје вечерњег неба. Као да је читао моје мисли; чула сам његов глас: "Ево, сад улазимо у небо." Погледала сам га и већ хтела да му наслоним главу на раме, кад схватих колико је далеко. Потпуно несвестан мог присуства, одлутао је некуд, чинило ми се, на крај света. А био ми је тако потребан у том часу, баш као и сада, у овом тренутку... Не могу се људи тако лако отуђити ако су стварно пријатељи. Чак и кад се крећу различитим путевима.

ИВАН: Човек се може смрзнути и крај упаљене ватре. Али сад стварно морамо да кренемо. Не лутите се, али морамо. Закаснићете.

- ЈЕЛЕНА: Ви као да ме терате, капетане?
- ИВАН: Чудно. То исто ми је рекао једном приликом и ваш муж. Не терам вас, драга моја. Зашто бих вас терао? Покушавам само да вам помогнем.
- ЈЕЛЕНА: Да нисте можда нешто сазнали?
(Усџаје)
Капетане, молим вас, ако сте било шта сазнали, реците ми! Немојте крити од мене.
- ИВАН: Смирите се. Ништа нисам сазнао. Ништа ново.
- ЈЕЛЕНА: А рибари? Јесу ли наишли на било какав траг?
- ИВАН: На жалост, ништа. Данас су још једном претражили острво, али, као и прошли пут, без резултата. Ништа нису нашли. Никакав траг који би сведочио да је допливао до острва.
- ЈЕЛЕНА: Хоћете да кажете да више не постоји могућност...? Мислите... више нема никакве наде да је неком срећом...?
- ИВАН: Мислим да се десило оно најгоре. С тим се морамо помирити.
- Пауза.*
- ЈЕЛЕНА: Била сам будна те ноћи. Чекала сам га. Изишао је да прошета. “Одмах се враћам”, рекао је. “Само да удахнем предјутарје мора.” А била је дубока ноћ. Чекала сам га.
- ИВАН: Ни ја нисам спавао. Не памтим тако ведру ноћ. А и саме звезде као да су биле некако веће и сјајније. Мора да је видео своју звезду док је пливао ка острву.
- ЈЕЛЕНА: Чекала сам га.
- Пауза.*
- ИВАН: Ако овог тренутка не кренемо...
- ЈЕЛЕНА: Идемо.
- Пауза.*
- Одлазе... Свећлосћī предвечерја се шири, обухваћа целу сцену, а шум мора све више се сџишава, док се пџишћуно не уишши.*
- Пауза.*
- У блисћавој пџишини чује се “Аве Марија” Шарла Гуноа.*
- На крају пџесме свећлосћī се полако б̄аси.*

ЗАВЕСА